

Monumentnummer*: 408868

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 27 november 1991
Kadaster deel/nr 82702/200

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Oostrum Noardeast-Fryslân Fryslân

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Ee G 739

*Omschrijving***

Markant in het landschap ten zuidwesten van het terpdorp Oostrum in een bocht van het Dokkumer Grootdiep gelegen STEENBAKKERIJCOMPLEX. De oprichting vond in 1873 plaats als stoom-steenfabriek door Jan Helder Pzn., handelaar te Aalzum. De stoommachine zou 12 pk omvatten en voorzien zijn van een stoomketel van 4.40 meter lang bij 1.60 meter breed; de bijbehorende schoorsteen zou 9 meter hoog zijn en een middellijn hebben van 1.60 (aan de grond gemeten). Al in 1876 vonden belangrijke uitbreidingen plaats: de ringoven kreeg 18 afzonderlijke afsluitingen of poorten (van de stookkamers) en voor de afvoer van rook en damp een in het midden geplaatste schoorsteen; deze werd in 1879 tot 35 meter verhoogd. In de fabriek werd onder andere gladde rode strengperssteen vervaardigd. De productie werd in 1968 gestaakt.

Omschrijving

Van de op het terrein aanwezige historische onderdelen zijn de steenbakkerij met schoorsteen, een ouder haaghuis (dat hoofdzakelijk wordt beschermd wegens de kenmerkende vormgeving) en drie jongere haaghuizen van rijksbelang. De overige historische onderdelen, te weten de laad- en loswal, het machinehuis, de oudste opslagloods, het winkel/kantoorgebouw, het blok arbeiderswoningen met turfhok en de verbouwde directeurswoning worden van lokaal belang geacht.

De 60 meter lange steenoven op rechthoekige plattegrond, is opgetrokken uit helderrode strengperssteen en wordt gedekt door een met rode en blauwe Friese muldenpannen belegd schilddak met houten gebintconstructie. 18 eenvoudige houten deuren geven toegang tot de evenzovele half rond overwelfde stookkamers van de ellipsvormige ringoven, die eveneens is opgetrokken uit rode baksteen. Inwendig leiden enkele houten trappen op naar de stookzolder met vuurpotten. De schacht van de roodbakstenen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

schoorsteen wordt geleed door twee reeksen spaarvelden die worden bekroond door een kraag van siermetselwerk; deze kraag vormde de oorspronkelijke beëindiging van de pijp; de uitbreiding van 1879 is eenvoudiger van aard.

Het in aanleg laat 19e-eeuwse 'driebeukige' haaghuis grenzend aan de opslagloods meet circa 40 meter en is opgetrokken uit hout; de 'middenbeuk' wordt gedekt door een oorspronkelijk met dakleer (thans met asbestgolflaag) bekleed zadeldak; de 'zijbeuken' zijn vlak afgedekt. De houten draagconstructies zijn ten dele verwijderd.

De drie vroeg 20e-eeuwse haaghuizen beoosten de steenoven zijn circa 75 meter lang en worden gedekt door met rode muldenpannen belegde zadeldaken; in de op roodbakstenen poeren rustende houten wanden zijn uitzetluiken aangebracht; inwendig zijn nog aanwezig de houten draagconstructies met droogrekken, eveneens op poeren.

Waardering

Steenbakkerijcomplex uit 1873 e.v., bestaande uit ringoven, een ouder en drie jongere haaghuizen van algemeen industrieel-archeologisch belang wegens:

- de betrekkelijke gaafheid van het complex, met name van de steenbakkerij met ringoven en schoorsteen, het meest gave oudere haaghuis en de sober-functionele, maar niettemin monumentale kwaliteiten van een aantal complex-onderdelen
- de bijzondere vormgeving van de schoorsteen
- de aanwezigheid van enkele typologisch en functioneel met elkaar verbonden complex-onderdelen (die ten dele van rijks- ten dele van lokaal belang zijn)
- het feit dat dit indertijd een van de vroegste goed werkende ringovens in Nederland was -het feit dat de steenbakkerij het enige nog vrij gave complex in Friesland is, zodat kan worden gesproken van regionale uniciteit -de voortzetting (tot 1968) door deze fabriek van de middeleeuwse baksteenproductie in Oostrum, die is aangetoond op grond van sporen in de zuidelijke rand van de dorpssterp -de markante ligging aan het Dokkumer

Grootdiep

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument